

מהתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ק אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי קלונימוס קלמיש שפירא מפיאסצ'נה זצוק"ל הי"ד בעל "חובת התלמידים" ועוד, בנו של הרבי הקדוש רבי אלימלך מגרודזינסק זצוק"ל נעקד על קידוש השם ביום ד' חשון (תש"ד)

עבודת קודש נשגבה ועניינים מופלאים מאד ראו אצל רבינו בעת קריאת הפתקאות. באותן השעות היה רבינו מופשט לגמרי מן העולם הזה והווייתו, כאילו והוא מרחף בעולמות העליונים. אך ביחד עם זה היה כל כולו נתון לצרות נפשו של אדם קטן כגדול, אשר עברו לפניו כבני מרון, לכולם היה מאזין ומקשיב. בוחן ובודק כל דבר בפלס ובונים, מייגע ומעודד, פורק משאות של יגונים מאחרים, וכאילו מטענים על כתפיו שלו, עד שזחרת רווחה הופיעה בפניו של היהודי המבקש.

הפסקה קצרה היה נוהג רבינו להפסיק כמעט לאחר קריאת כל פיתקא, התאמצות גדולה היתה ניכרת עליו אז. באותן הפסקות היה רבינו רושם על הנייר דברים עמוקים מאד שעלו לו במחשבתו בענייני קבלה. עין בעין היו החסידים רואים, כי עולמות עליונים ותחתונים, שמים וארץ, נשקו בו יחד בשעות אלו.

פעם באסרו חג של חג השבועות, הגיע הגאון רבי ישראל רבה של קחמיר להיפרד מרבינו, אך לא היה יכול להיכנס מפני המון האנשים שצבאו על פתחו של רבינו. התמרמר הגאון ואמר, אולי כבר הגיע הזמן לטכס עצה, איך לא יבואו עוד ההמון להפריע את רבינו הצדיק מעבודתו הקדושה, במשך שעות כה רבות בכל יום.

הדברים התגלגלו והגיעו עד לאזני רבינו, מיד נקרא הגאון רבי ישראל אל הקדוש פנימה, והרבי הראה לו פיסת נייר, עליו נרשמו רמזים עמוקים בסתרי תורה אשר כתב זה עתה. הגאון רבי ישראל לא הביין מאומה ברמזים, למרות ידיעתו הגדולה בענייני קבלה. רבינו ביקש ממנו שימתין עד שיקבל את אחרוני הממתנינים ולשמוע מה בפייהם, ורק לאחר כך יכנס ביחד עם החסיד הצדיק ר' אלטר אלעזר מטרטשין, וילמד אותם את הדברים העמוקים שכתב על הנייר.

סגולה לפרנסה ללומדי תורה בהתמדה

מהיכן ידע הרבי שיש אשה המקשה ללדת ומה שמה

הגמרא בדף היומי שלנו (ב"ב קלד), אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי, שלא הניח מקרא ומשנה, גמרא, הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, וקלן וחמורין, וגזרות שוות, ותקופות, וגמטריאות, ומשלות כובסים ומשלות שועלים, שיחת שדים ושיחת דקלים, ושיחת מלאכי השרת.

ממש כעין לשון זה כתב המקובל האלוף רבינו רבי חיים וויטאל זצוק"ל בספרו שער ההקדמות (הקדמה) על רבו האר"י הקדוש זצוק"ל, "וגם בדרונה זה לא השבית גואל מישראל, וישלח לנו עיר וקדיש מן שמיא נחית, הרב הגדול האלוף החסיד מורי ורבי כמוהר"ר יצחק לוריא אשכנזי זלה"ה, מלא תורה כרימון, במקרא, במשנה בתלמוד בפלפול, במדרשים והגדות, במעשה בראשית במעשה מרכבה, בקי בשיחת אילנות, בשיחת עופות, בשיחת מלאכים".

ובספרו שער הכוונות (עמ' פו) מספר רבינו רבי חיים וויטאל דברים כהווייתן מתי נכחו לראות עין בעין איך שהאר"י הקדוש בקי בשיחת עופות. ומעשה שהיה כך היה: פעם כשרבינו האר"י הקדוש ישב עם תלמידיו הקדושים, וגילה להם סודות נוראים, עבר מעליו עורב, שנשא את קולו בצרחות רמות כדרך העורב.

תיכף כשחלף ועבר העורב, נענה רבינו האר"י ואמר, 'ברוך דיין האמת, וגילה לתלמידיו הנדהמים, שהעורב אמר לו שהוא הולך להיענש על מה שגילה את הסודות הנוראים לתלמידיו, ומחמת כך נגזר עליו שבנו הקטן יפטר מן העולם רחמנא ליצלן. ואכן כשרבינו האר"י שב לביתו, עוד באותו לילה חלה בנו הקטן, ולאחר שלשה ימים נסתלק לעולמו. וראו בחוש, עד כמה רבינו האר"י הקדוש מכיר ומבין בשיחת העופות.

ועל דרך זה דף מסופר גם על מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב זצוק"ל, שהיה מכיר ומבין בשיחת העופות ובשיחת הדקלים. וכמו שסיפר הרבי הקדוש רבי יוסף יואל הלפרין מסטעפאן זצוק"ל, שפעם אחת הוא נלווה אל מרן הבעל שם טוב הקדוש זצוק"ל במסעו דרך העיר, והיו האילנות מקשקשין וציפורים מצפצפים, וציוה רבינו הבעל שם טוב לעצור העגלה לכמה רגעים, כדי שיוכל להאזין לקול הצפצוף והקשקוש.

לאחר מכן נענה ואמר לרבי יוסף יואל, 'הציפורים הודיעו לי, ששכחתי דבר נחוץ בתוך העיר, חפץ הנצרך לנו'. רבי יוסף יואל תמה מאד על זה, וכמעט שחרה לו על דברי הבעל שם טוב, כי היה הדבר רחוק בעיניו, שבודדות הללו יהיה נמצא מי שידע דבר כזה. אך בסוף נכח לראות שאכן שכחו חפץ נחוץ, והוצרכו לשלוח שליח שיביא להם את החפץ מן העיר.

וכן מעיד הרבי הקדוש רבי שלמה מלוצק זצוק"ל בהקדמה לספרו דברת שלמה, ששמע בעצמו מרבו הקדוש המגיד ממעריטש זצוק"ל, שרבו הבעל שם טוב הקדוש, לימד אותו שיחת עופות ושיחת דקלים. והדגל מחנה אפרים (פרשת ויצא) נכדו של מרן הבעל שם טוב זצוק"ל כתב, שעל ידי לימוד תורה לשמה, יכול כל אחד להשיג שיחת עופות ודקלים ושיחת מלאכי השרת.

סיפור מרטיט בענין זה סיפר אחד מתלמידי רבינו הקדוש רבי

אלימלך מליזענסק ז"ע, בעל מחבר ספר 'משנה ראשונה', שפעם הוא ישב עם רבו על הספסל שלפניו ביתו, ובאמצע עבר כלב אחד לפניו. לפליאתו הגדולה הוא הבחין שכשהרבי ראה את הכלב ושמע את נביחתו, ממש קדרו פניו ורוחו התעגמה עליו, זה היה בעיניו פלא גדול, אך הוא לא העז לשאול את רבו מהו סיבת עצבונו. כעבור כמה שעות הגיע שליח מיוחד מהעיר הסמוכה, שבה גרה בתו של הרבי ר' אלימלך, לבשר כי בתו של הרבי ילדה בת למזל טוב. כששמע הרבי את הבשורה הטובה, צהלו פניו, ובשמחה רבה פנה אל תלמידו ואמר לו, הכלב שעבר כאן מקודם אמר לי תיבה אחת: 'דיבה', וחשבתי שכונתו שיתעורר עלי ריב ומחלוקת, ולכן הצטרפתי עד מאוד. אבל עכשיו נוכחתי לדעת שכונתו בתיבת 'דיבה' היתה, לבשר שנגולד בת אצל בתי, כי 'דיבה' פירושו 'בת' (עי' שבת קכז: ועוד), וכמו שבאמת התבררתי עכשיו שהיא ילדה בת למזל טוב.

סיפור נפלא מסופר על כלב נוסף שעבר לפני רבינו רבי אלימלך מליזענסק ז"ע ונבח. כששמע הרבי נביחת הכלב אמר לנוכחים, שהכלב סיפר לו על אשה המקשה ללדת וצריכים להתפלל לישועתה. לפתע היכה מישוה את הכלב, גער בו הרבי ואמר לו, מדוע הכית אותו, הלא עכשיו התבלבל הכלב על ידך, ואיני יודע אם שם האשה הזקוקה לרחמים הוא 'סאשיל' או 'ראשא'. כעבור זמן קצר הגיע שליח ובידו אגרת עם בקשת ישועה עבור אשה המקשה ללדת, ונתאמתו כל דברי הרבי.

פעם אחת ביקש הרבי הקדוש רבי נפתלי מראפשיץ זצוק"ל מרבו הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע, שילמד גם אותו שיחת חיות ועופות. השיב לו רבו, מי שיש לו ריאה ואהבה אמיתית, מבין מעצמו כל החכמות הללו.

עצה נפלאה לאברך שחמיו אינו יכול לקיים הבטחתו להחזיקו על שולחנו

בהכנת השיעור ראיתי סיפור נפלא שיכול לתת חיזוק להרבה אברכים. אברך צעיר אחד התלונן לפני הרבי הקדוש השפת אמת מגור ז"ע, שחזונו הבטיח לו לפני החתונה שיתן לו מזונות ויחזיק אותו על שולחנו, אמנם לאחר החתונה הודיע לו, שמצבו הכספי קשה כעת, ואינו יכול לתת לו מזונות, ובגלל זה הוא נאלץ לעסוק במסחר ואינו יכול לעסוק בתורה כהרגלו תמיד לפני החתונה.

שאל אותו הרבי האם חותנת עוסק בתורה, השיב האברך, לא, אדם פשוט הוא. אמר לו הרבי השפת אמת, אם כן, תתמיד אתה בלימוד בכל כוחך, ובזכות זה יעזור ה' לחזונך שיוכל להחזיקך על שולחנו כמו שהתחייב. והרבי הביא ראיה לזה מהגמרא בדף היומי שלנו (ב"ב קלד): 'תלי תניא בדלא תניא, תניא פירושו לפעמים מלשון 'לומד', חזו 'תלי תניא בדלא תניא', תניא, אם פרנסתו של הלומד תלוי במי שאינו לומד, עוזר השי"ת שיהיה לו פרנסה בריווח, כדי שיוכל להחזיק את הלומד התלוי עליו, ויכול להמשיך בלימודו.

(מתוך הפתיחה לשיעור - במחזור הקודם ב"ב דף קלד, י"א סיון תשע"ז)

תתמיד
אתה
בלימוד
בכל
כוחך

בזמן מסירת השיעור בורא עולם נתן לי יהלום. מורי ורבותי, במדרש (קהלת רבה ב, יב) מובא, תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי, לפעמים יש יום שאין לאדם חשק מספיק ללימוד התורה, יום של קשיים, יום של טירדות, יום של לחצים, יום שהבנק מודיע שהולך להחזיר את הכספים וכו' וכו'. אבל כשבן אדם זורק את עצמו לתורה, יעצט איז די וועלט געשטארבן - עכשיו העולם לא קיים, עכשיו יש רק לימוד התורה, פתאום מקבלים יהלומים, והבן אדם מתמלא בכוח חשק בזכות שהוא לא וויתר על הדף היומי, לא וויתר על שעת הלימוד, זה מבהיל. במסכת בבא בתרא (דף צ:): למדנו לשון, **אין אוצרין פירות דברים שיש בהם חיי נפש**, חשבתי בדרש בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, יהודי שזוכה למתיקות התורה, כמו שמרן האבני נזר כותב בהקדמה לספרו אנלי טל, 'שש ושמו ומתענג בתלמודו', והתורה הקדושה זה **החיי נפש** שלו, יש לו לזכור הכלל, **אין אוצרין פירות**, אם נופל לו חידוש בזמן השיעור, לא ישמור את החידוש לעצמו, רק הוא צריך לשתף את זה לאחרים, כי פירות האלו זה לא רק **חיי נפש** שלו, זה גם **חיי נפש** של הציבור, למה בורא עולם נתן לך חידוש בדרש, כדי שתשמור את זה לעצמך, לא, רק בשביל שתזכה את זה לעוד ועוד אנשים.

(מתוך הפתיחה לשיעור - ב"ב דף צא, כ"א אלול תשפ"ד)

מילי דהספידי

להסתלקותו של מרן הרבי הקדוש מסקולען זצוק"ל

ויהי נועם נשבת במוצאי שבת, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', נפלה עטרת ראשינו אוי נא לנו כי חטאנו, הוד כבוד קדושת מרן הרבי מסקולען זצוק"ל נחטף מכלל ישראל, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, עיני עיני ירדה מים על שבר בת עמי, גדולה היא האבידה הקשה, מי יתן לנו תמורתו.

הרבי הצדיק זכה לקירבה יתירה מהסבא הקדוש בעל הנועם אליעזר מסקולען זצוק"ל, ומאביו הקדוש בעל מאור ישראל מסקולען זצוק"ל. נעים זמירות ישראל דוד המלך אומר בתהלים (לא, יז), **'האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך'**. כדאי לעיין במפרשים על הפסוק, על האור שיש בתוך החושך.

הסבא הקדוש מסקולען זצוק"ל חיבר על זה שיר מרטיט ומרגש, **'האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך'**, הרבי הנועם אליעזר חיבר את השיר בזמן היותו בכלא הקומוניסטי, וגוי רוצח ופושע ימח שמו וזכרו סטר לרבי הקדוש, באותו רגע בורא עולם נתן לרבי הקדוש מתנה, הניגון הנפלא הזה. חשבתי הבוקר בשעת מסירת השיעור, **האירה פניך על עבדך**, כמה הארת פנים, כמה חמלה, כמה סבלנות היה לרבי הקדוש מסקולען זצוק"ל שנחטף מאיתנו.

אני עוד זוכר מקרוב כשהרבי זצוק"ל עוד היה דר במונטריאל, והיה הולך בצידי דרכים, איזה יגיעה בתורה, איזה השתפכות הנפש בתפילה, איזה מאור פנים לכל נברא בצלם, מי יתן לנו תמורתו. זה לא רק אבידה קשה לאלמנה החשובה הצדקנית, לבניו הצדיקים, לחתניו הצדיקים, לכל חסידי סקולען בכל העולם, לתושבי בורו פארק שבארה"ב, רק זה אבידה קשה לכל כלל ישראל, מי שזכה לראות את הרבי פעם אחת, לא ישכח זאת לעולם, ויהי נועם נשבת במוצאי שבת.

אני אספר סיפור של בידידי הוי עובדא, לכאורה אף אחד לא יודע מהסיפור, כי אף אחד לא היה שם בשעת מעשה. ומעשה שהיה כך היה, הרבי זצוק"ל שהיה גר במונטריאל הגיע לברית בטאהש, זה מרחק נסיעה של כחצי שעה, הרבי הגיע לטאהש בין הברית לסעודה, הברית היה בביתו נאווה קודש אצל מרן הרבי הקדוש בעל עבודת עבודה מטאהש זצוק"ל, והסעודה היה באחד מהשטיבלאך אחד מהחדרים בטאהש, איפוא שהציבור מתפלל שם באמצע השבוע.

ראיתי את הרבי מגיע לטאהש, ניגשתי לקבל שלום ולבקש ברכה, דקה אחרי זה כנס לשטיבל יהודי לא עליכם מר נפש - אַ צונגראַקענער צוקלאַפּטער מענטש שאסף כסף, וביקש מהרבי מסקולען זצוק"ל תרומה. הרבי כמובן נתן לו תרומה, אך אותו יהודי לא היה מרוצה מסכום התרומה, הוא חשב שמגיע לו כהנה וכנהה וכהנה, מבלי לחשוב בכלל האם יש לרבי אפשרות לתרום יותר.

הוא התחיל לצעוק לזעוק ולבזות את הרבי בקולי קולות, זרק לרבי את הכסף. עיני ראו ולא זר, הרבי לא הגיב מילה, מוח שליט על הלב. אני הקטן פחדתי להתערב, כי אותו יהודי לא היה גר שם בטאהש, והוא היה נראה לי לא עליכם גבר אלים.

הגמרא במסכת שבת (קה:), אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו. ווי קען מען נישט פלאצן אין אַ גענויין - איך אפשר לא לפרוץ בבכי, על צדיק נשגב שנחטף מכלל ישראל. הרבי בשנים האחרונות סבל יסורים נוראים, ובמסירות נפש ממש היה צהלתו על פניו, אז מה הפלא שביית הכנסת סקולען היה תל תלפיות, תל שכל פיות פונים בו.

הגמרא במסכת כתובות (קד:), עליונים מבקשים את רבי, מלאכי השרת מבקשים לקחת את רבי, והתחתונים מבקשים את רבי, כלל ישראל רוצה להחזיק את הרבי פה איתנו, יהי רצון שיכופו תחתונים את העליונים והרבי ישאר לחיות. באותו דף במסכת כתובות מספרת הגמרא על רבינו הקדוש, בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר, רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה, ולא נהיית אפילו באצבע קטנה.

כלל ישראל די בכל אתר ואתר הרבה בתפילה ובתחנונים לרפואתו השלימה של הרבי, אבל בשמים ממעל נגזר שהרבי ישפיע לכלל ישראל מעולם שכולו טוב. נתפלל לבורא עולם שיאמר לצרותינו די, שזה יהיה הקרבן ציבור האחרון, ושכבר נזכה שיתקיים הפסוק (ישעיה כו, יט), הקיצו ורננו שוכני עפר, בביאת משיח צדקנו, אמן.

(מתוך הפתיחה לשיעור - ב"ב דף עו, ו' אלול תשפ"ד)

מאוצרות הפרשה

צא מן התיבה אתה ואשתך (ח, יז). בשם הרב הקדוש מו"ה דובער המגיד דמעזריטש זצוק"ל, שלא תעלה על דעתך בשעת תפלתך שתתפלל, עליך או על אשתך ובני ביתך, רק תתפלל בעד השכינה. וזהו אומרו **צא מן התיבה** מן הדיבור שלך בשעת תפלתך, **אתה ואשתך** וגו', רצה לומר, שלא תהיה אז כוונתך בשבילך או בשביל בני ביתך, רק כל תיבה ותיבה שאתה מוציא מפיה יהיה רק בשביל השכינה ליחידה בקוב"ה, ודפח"ח.

תורת המגיד ממעזריטש
פרשת נח

צהר תעשה לתיבה (ו, יז). פירש רש"י אבן טוב. יש לומר הרמז, תיבה, היינו המילה ותיבה שאדם מוצא מפיו, צריך לראות שהתיבה הזאת תאיר אור גדול כאבן טוב. **ואל אמה תכלנה מלמעלה**, ורמז **אמה**, הוא רמז על האחדות גמור, שהצדיק צריך לילך באחדות גמור בעולמות עליונים. בענין אחר, **צהר תעשה לתיבה**, פירוש, שהצדיק על ידי תיבת התורה שלומד בה, הוא מהפך **הצורה לצהר**.

נקודה למחשבה: